

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promouenda, id equidem probamus libenter. (Az általátok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseltük.)

XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófjának 1896. márc. 6-án.

Megjelen hetenkint 2-szer: szombaton este és szombaton este.	Előfizetheti a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, ast.-Istrán-tér 1.	Felolós szerkesztő: BARABÁS ALBERT.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 5 ft — kr. Félévre . . . 2 ft 50 kr. Negyedévre . . . 1 ft 25 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr. Nyiltár sorokat 50 kr. Többszöri hirdetéseknek engedély
--	---	---	---	---

Az ünneplő Székesfejérvár.

Az őskoronázó város megünnepelte a nemzeti nagy jubileumot. Ami hiányzott a külső fényből és pompából, pótolta azt a belső melegség, az igazi vallásos áhítat és hazafias lelkesedés. A vidék ünnepe, így a mi városunké is, méltó kifejezője volt annak a lelkesedésnek és örömeinek, mely a nemzet lelkét most átjárja.

Felédhetetlen nap marad május 10-ike, mert e napon az ország összes lakóinak hálaadó fohásza emelkedett az ég felé s milliók lelke épült azokon a hazafias igékkel, melyek a templomi szószékekről elhangzottak. A katolikus egyház, mely egybe van forrva a nemzet ezer éves múltjával, legelől járt az ünneplésben. Miként az ország fővárosában, úgy a legkisebb falucskákban is, maga köré gyűjtje a hívőket, hogy dicsőség adassék a Mindenhatóknak, ki megőrizte a nemzetet a megpróbáltatások közt. Fényét az egyházi ünnepségeknek emelte az, hogy mindenütt résztvevői valának a hatóságok.

Alábbi tudósításaink részletesen beszámolnak a május 10-iki „Te Deum“-ról. E helyen még arról a milleniumi kögyűlésről akarunk megemlékezni, melyet a város és a megye együttesen tartottak.

Komoly és emelkedett szellem uralkodott a teremben, hol együtt láttuk a megye vagyonos urait és az egyszerű városi polgárokat, — amazokat fényes díszmagyarban, ezeket szerény ünneplő ruhában — s a mi különösen jól esett szemünknek: a hadsereg aranygalléros képviselőit is. Ime, egy város és egy megye, hol a tisztikar együtt ünnepel a polgársággal, megnyugtató zálogát nyújtván a közös érzelmeknek.

Azok a hazafias szóoklatok, melyek a megyeház falai közt elhangzottak, érdemesek valának a meghallgatásra. És különösen elismeréssel kell adoznunk br. Fiáth Miklós főispánnak, ki beszéde keretében, mely formailag is kifogástalan volt, manapság szokatlan hévvel hangsúlyozta a vallás és a vallásos nevelés szükségét. Bár politikában eltérő utakat követünk, nem tagadhatjuk meg tőle elismerésünket, hogy volt bátorsága ily ünnepléses alkalommal fölemelni tiltakozó szavát a vallástalanság ellen. A főispán tudvalólag a kormányznak bizalmi állást elfoglaló közege, s így kétszeres érdem ré-

széről, hogy a hithez való ragaszkodást hirdette akkor, midőn maga a kormány nyitott utat a vallástalanságnak a felekezeti törvénybe ígatasával és atheista szellemű irányzatok pártfogásával. Báró Fiáth felfogása és a liberális kormány cselekedetei közt mélységes űr tátong, melyre jó volt e megyéjű beszéd által rámutatni. S még teljesebb lesz örömiünk, ha Fiáth Miklós e felfogását jövőre hatáskörében is érvényre juttatja. A beszéde közben sűrűn felhangzó helyeslés és éljenzés bizonyította, hogy szavai viszhangra találtak a közönségnél.

A díszkögyűlés többi szónokai is az ünnep magasztosságához mért beszédeket tartottak. Különösen Havranek József polgármester villanyozta fel a hallgató-ságot a hazai földnek költői lendületű aposztrófálásával.

Az ünnepségek többi pontjai, hála a kedvező időnek, szintén szépen sikerültek, s Székesfejérvár lakossága úgy a május 12-iki kivilágítással, mint a fáklyamenetben való részvétellel megmutatta, hogy szerény eszközökkel is tud emlékezetes ünnepet tartani.

Részletes tudósításaink a következők:

A Tedeum.

Vasárnap reggelre zenezóra ébredtek városunk lakói. Öt óra után két katonabanda és a tűzoltók zenekara végigvonult a városon, kísérve a dalárdák által. A menet csakhamar megszaporodott és hét órára rendkívül élénk képváltak az utcák. Meleg vorófény ragyogott az égről, a nemzetiszíni zászlók vígan lobogtak a házak ormain. Az ünnepi ruhába öltözött polgárság sűrű csapatokban járta be az utcákat, s vonult az egyes templomokhoz, legnagyobb számmal a székesegyház felé. Az előtte levő térséget 9 óra tájban nagy tömeg szállta meg, mely kíváncsi szemekkel nézte a díszruhába öltözött városi és megyei urak felvonulását. Kivonult a honvédség egy százada is parádéba öltözött.

A székesegyház ritkán látott együtt oly fényes gyülekezetet, mint e délelőtt. Ott voltak a két törvényhatóság tagjai, az állami és városi hivatalok képviselői, az egyetek és társulatok kiküldöttjei, az egész városi intelligencia, Lánér honvédtábornokkal élén a tisztikar és nagyszámu hölgyközönség, megtöltvén zsúfolásig a templom minden zugát.

Az ünneplő fényét nagyban emelték a díszmagyarba öltözött daliás alakok, kik kö-

zül különösen kitűnt br. Fiáth Miklós főispán, Havranek József polgármester és Seidel Lajos főkapitány stb.

Mise kezdetén a pontifikáló megyés püspök a Te Deumot intónálta. Hálát adott az egek urának egy részt, hogy oly sok balszerencse, oly sok vizsály után él még a nemzet e hazán. Másrészt kegyelemért esedezett a nemzetek Istenének trónusánál e maroknyi nép számára az új ezredév kezdetén. Valamint az országy színében az ezredéves ünnepékek fénypontját a magyarok Nagyszasszonya templomában bemutatott vérontás nélküli áldozat képezte, úgy az őskoronázó városban Szent István király templomában bemutatott új szövetségi áldozatot vette bizonyára legkellemebben a hazát ezer éven keresztül főtartó uralmas Isten.

A misén Seyler C.-nek nagymisét adták elő, graduálára betétül „Hol vagy István király“ régi magyar egyházi éneket, a mely méla bús hangjaival csak fokozta az ünneplő közönség áhítatát. Mise végén pedig Langer V. „Vallásos himnuszát az ezredévre“. A himnusz elénekése után a püspök hivel együtt egy Miatyánkot és Üdvözlőgyet imádkozott eme fohász hozzáadásával: „Bold. Szűz Mária, Magyarok Nagyszasszonya, Szent István király könyörögjétek érettünk.“

Az alkalmi szt. beszédet Mayer Károly kanonok, szeminaryumi igazgató mondotta. Gyönyörűen előadott beszédében a történelem tonálán meggyőzőleg fejtette ki, hogy most ünneplhetünk, azt egyedül azt István király bölcs belátásának, a római pápák irántunk tanúsított folytonos éber figyelmének s a katolikus vallásnak köszönhetjük, a mely által az erkölceiben szilaj magyar nép bevezettetett az európai nemzetek katolikus családjába. Beszéde befejező részében a hallgató-ságot a hazaszeretetére, az apostoli király iránti hűségre és kath. vallásához való törhetetlen ragaszkodásra serkentette lelkes szavakkal. Végül megható imában fordult a legméltóságosabb Oltári szentségben jelenlevő Jézus Krisztushoz, hogy isteni kegyelmét a kezdődő új ezredévben se vonja meg a magyar nemzetől.

Az intenzitálet folyamán föltűnést keltett, hogy a város egyik ismert és állásánál fogva tekintélyes polgára még mise alatt távozott. Mint mondják, az illető azért zavarta meg az ájtatóságot, mert kellő időben akart megjeleni egy másik hitfelekezet istentiszteletén. Kár, hogy nem követte a főispán és polgármester példáját, kik csak a Te Deum teljes befejezése után mentek el oda.

A székesegyházon kívül a többi templo-

Mai lapunk 8 oldal.

mokban, valamint más felekezetenél is volt háláadó istentisztelet.

A társaskörök ünnepélye.

Hétfőn, május 11-én, este a színházban gyűltek össze a helybeli társaskörök s a közönség ama része, melyet a rendező bizottság meghívóhoz juttatott. A páholyokat s a földszint egy részét díszes hölgyközönség foglalta el. A színpadon a vadászszólamj zenekara volt elhelyezve. An ünnepély 6 órakor kezdődött V é r t e s y József, a Vörösmarty-kör igazgatójának megnyitó beszédével, melyben fejtegette a nap nevezetességét és végül a királyt élte.

Utánna a déli vasuti, a polgári és ifjusági egyesített dalkör a Hymnust énekelte zene kísérettel.

Az ünnepe beszédet K u t h y József reáliskolai igazgató tartotta, nagy hatást keltnév költői formába öltöztetett szeg gondolataival.

A főgyűlés és főrealiskola énekkara Tinódi és Amadé egy-egy dalát adta elő zajos tetszés mellett.

Dr. H o r v á t h Ciryll zirczi rendű tanár „Ezer év alapja” czimmel hosszabb felolvasást tartott, melynek egyes részei nem mutattak jó izlésre.

Miután még a dalkör énekelte Petőfi honfidalát, M á n y i Mihály, a tóvárosi-kör elnöke mondott záróbeszédet. Elismerés illeti dr. V a s s Bertalan tanárt, ki az énekrészeket vezette. Az ünnepség fél 9-kor ért véget.

A diszközgyűlés.

Kedden a város és a megye törvényhatósága vette ki részét az ezeréves Magyarország megünnepléséből. A bizottsági tagok csaknem teljes számmal bejöttek a vidékről, a felvonulások reggel fél tíz után érdekes látványt nyújtott a nagyszámu közönségnek, mely a megyeháza elé sereglett.

A nagy terem zsúfolásig megtelt, a karzaton pedig városunk és a megye szépei foglaltak helyet. A bizottsági tagok fekete tömegből élénken kiváltak a díszruhás alakok és a katonatiszt egyenruhák. Ott láttuk továbbá a helybeli káptalan néhány tagját is. Pompás díszmagyarban voltak gróf E s t e r h á z y

László, gr. C z i r á k y Antal, gr. N á d a s d y Tamás, báró T r a u t t e n b e r g, br. F i á t h Miklós, S e i d e l Lajos stb. Teljes katonai díszben vettek részt a gyűlésen S a y és L a n e r tábornokok is, több törzstiszttel együtt.

A gyűlést pontban 10 órakor nyitotta meg a főispán hosszabb beszéddel, melynek bő kivonatát a következőkben adhatjuk:

Fiáth Miklós báró főispán.

„A magyar szent korona országainak törvényhozása vallásos áhitattal ad hálát az isteni Gondviselésnek, hogy az Árpád és vitéz hadai által megalapított hazát oltalmába fogadta, fejedelmét bölcseséggel, népet erővel és önfeláldozó hazaszeretettel megáldotta és az országot jó és balsorsban segítvén, annak lételet ezer éven át, sok viszontagság között is fentartotta.”

Igy hangzik a törvény első paragrafusa, melyet a törvényhozás mindkét háza egyhangulag hozott meg, mely törvény július 8-án az új országában közösen megtartott ülésen lesz felolvasva és aztán nyomatásban az ország összes községeknek megküldve és köbe véve az országában meg lesz örökítve.

Hálát adott az országgyűlés és hálát adunk mi mindnyájan, hogy az égi Gondviselés mérhetetlen kegyelme megérin engedte, hogy ezer év súlyos viszontagságai között megünneplhessük nemzeti fennállásunknak ezer éves fordulását.

Mély alázattal leborulva a isteni Gondviselés végtelen kegyelme előtt, hálás szívvel ismerjük el, hogy e nélkül a nagy kegyelem nélkül nem érthetők volna meg a mai jelentőségteljes nagy napot.

Ezen az ünnepélyes napon elismerjük mi is, hogy erőles és vallás nélkül nem adott volna nekünk megérni a mai ünnepet.

Hazánk kegyes lelkű fenkölt főpapatalálón mondotta azt a nagy igazságot, hogy „egyesek, bölcsék, tudósok lehetnek vallás nélkül is, de a történelem nagy iskolája nem ismer olyan nemzetet mely egységében a vallás ereje nélkül maradhatott volna.”

De a bölcs és tudós is csak addig nélkülözheti a vallásban megnyilatkozó nagy erőt, a mig jó sorsa elhárítja életének utjából a göröngyöket; mikor azonban a szenvedések és a fájdalom sötét napjai elkövetkeznek, irigyen

nézi azt a sokkal kevésbé tudós és bölcs embert, aki az ő jelentéktelenségében a vallás nagy adományait megtagadja a vizsgálatát.

A történelem — az élet nagy mestere — meggyőző példákat szolgáltat arra nézve, hogy a tiszta erkölcs nélkül nemzetek — még ha nagyok is, hatalmasok is, fenn nem maradhatnak, és altúnnek a megsemmisülés sötétjébe, mert tiszta erkölcs nélkül Róma is megdült és rabigába görnyedt.

A nemzetek és egyes emberek életének eme nagy tanúsága előtt nem zárkozhatik el senki, a ki a magyar nemzet földi sorsát szívén viseli; mert el kell ismernünk azt, hogy vallás nélkül a nemzet nem maradhat fenn és nem teljesítheti kötelességeit és hivatását, a melyeket a végzet atyja reá rótt. Ha a nemzet nagy községek nem nélkülözheti a vallás erejét és vizsgálatát, ugy még kevésbé lehetnek el nélküle a nemzet kisebb tagozatai: a társadalom és ennek alkotó eleme: a család.

Kell, hogy legyen az imának természetes forrása a lélekben, mert az minden igaznak, jónak és szépek, egyszóval erénynek a kútfeje. Ennek az erénynek adott díszes helyet a törvényhozás a törvényben, a mikor legszebb nyilvánulás gyánant nevezte meg a vitézséget, a fejedelmek bölcseséget, a nép erejét és az önfeláldozó hazaszeretetet.

A magyar fajnak ősi öröksége ez. Ezzel a vitézséggel szerezte meg ezer évvel ezelőtt a maroknyi magyarság a hazát; ezzel a vitézséggel állotta ki ezer éves hazánk a törökök pusztító hatalmát; ezzel a vitézséggel verte vissza ezernyi támadó ellenség ádáz dühét és ez a vitézség az, mely tiszteletet szerzett a magyar népek és a mely ennek a népek állandó jelzője lett; megmaradt a késő unokákra, s mint a jó acél a veszedelmek tüzeiben nem pusztult el, hanem még inkább megerősödött. S ha most vagy bármikor a koronás király szava harcra szólítja fel a nemzetet, ez a vitézség lesz az, mely az ősek nagy példái fellelkesedve, meg fogja szerezni a győzelmet, vagy a dicső halált.

De nem volt elég a hazát megszerezni, meg is kellett azt tartani. Ekkor az isteni Gondviselés megáldotta a nemzetet fejedelmek bölcsességével. Ez a bölcsesség volt az, a mely a harcias magyarokat teljes szeretettel és erős alkotmánytal nemzetet-alkotó és megtartó fajjá tette és képessé arra, hogy a többi kultur

TÁRZA.

Hazánk nagyjairól.

Felolvasa *Krasznopolszky Ida* a polgári leányiskola május 9-iki ünnepélyén.

— A „Fejérmegyei Napló” eredeti tárcája. —

A nemzet, a hazza e magasztos ünnepén, mely mindnyájunk szívét büszke öntudattal és boldog örömmel tölti el: hazánk ezredéves dicső fennállásának ünnepén hadd vegyüljön az országzszerbe elhangzó boldog „Hosanna” közzé az én szívemből eredő hálászóatom is a Gondviselőhöz, hogy e nagy napot megérhettük mi, egybegyűlt gyermekei az édes hazának!

Kevés nemzete van Európának, mely multjából többször merített volna lelkesítő erőt, mint a magyar. Hajdan és most közt azonban nem lehet éles határt vonnunk.

A mult valóban egyik eleme a mi hatalmunknak: nemzetünk ettől nyert mindannyiszor erőt, ha leverte a hatalmasabb. Az növelte, az izmosította. Intézményeink fája messze százdokban és mélyen gyökeredzett. Terebélyes lombzatából letörhetett egyes ágakat — törzset azonban nem bánthatta a förtөгeg s vihar. Pedig hányszor látogatta, hányszor rázogatta. már!

De nemcsak intézményeink teszik kegyelet tárgyává a hajdant. Azzá teszik intézőink is: nagy embereink, hazánk tüneményes alakjai.

A nemzet létét megsemmisítéssel fenyegető zimankós idők sok jellemet edzettek meg és soha sem volt oly szomorú korszaka, hogy ne lelkesülhetett volna élő példákön. S ha mul-

tanak gazdag, közelmúltunk, sőt jelenünk sem szegény nagy nevekben. Sok magyar tudott honáért élni, halni, sok! De ki ugy tudott, ki ugy élt, ugy hatott, hogy előbb vitte nemzetünk ügyét, s teljesítette azt, mit teljesítenie oly édes lehetett: annak, a honserető embernek neve hadd ragyogjon okhatatlanul az érdemek koszorujában; példája hadd vonzon, lelkesítsen másokat, ezeket is: nagyra, szépre, jóra és nemésre.

Történelmünknek pedig vannak oly alakjai, kikről hallva önkénytelenül is tiszteletre és csodálatra gerjedünk. Mert mondhatja ugyan a hideg ész, hogy egyéni nagyságot csak körülmények véletlen összetalálkozása teremti; s mondhatja, hogy az ugynevezett nagy emberek kiválósága voltaképen abban rejlik, hogy legügyesebben bántak a kort mozgó nagy eszmékkel, a bírálatos történelem azonban megsemmisíthatja le a babért és dicsőnyt, melylyel a nemzeti kegyelet és köztudat az ő nagy embereit megkoszorozta. A kegyelet mindig tiszteletreméltó, mert dicső fogalmat személyesít.

A mindennapi életben a mult költészetének nevezhető a történelem, mely inkább szól a kedélyhez, mint a hideg észhez: Elsimítja a jellemeke egyenletlenségait s válogatós módon csak a fényoldalokat emeli ki, mert oly követejére méltó a szép, a jó, a nagy és nemes, hogy kész megbocsátani a kisebb hibát, mert szép követni a nagyobb erényt.

Nemzeti létünk megalkotójáról, támaszoszlopáról, az első nagy magyarról, a honserető Árpádról és a honfoglalásról is inkább a nemzeti hagyomány, mint a szigorú történetírás őrítte meg nekünk azokat a lélekemelő, szép és nagy hőstetteket, e azért tisztelettel

vonul vissza ennek ősbib jogai elől s kegyetlen kézzel egy levelét sem tépi ki annak a borostyánnak, melylyel évezredes hála köríté az első nagy magyar fejét. A magyar dicsőség csarnokában főhelyen levő szobrára büszkén mutat ő is: „Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állita nevednek!” Hazát, melyet szeretni kell, melyet csak szeretni lehet.

S Árpáddal hosszú sorozata kezdődik a szent neveinek. A jelenlevők most mindannyian, tanuk reá, hogy nem pusztá fogalom, nem elérhetetlen csillag a honseretet, testet öltött bennök.

„Mintha nap volna mindenik, oly tündöklök a szellemek... Tündöklök, mert hisz a dicsőség sugármezébe öltözködtének.”

Ez a dicsőség azonban beragyogott olyaokat is, a kiknek sírját nem hantolta fel senki s nem írta föl a nevéket a magyar történet műzsjá. Ugy virrasztanak azok ott a honseretet égboltozatán, mint a tejut millió napjai és bolygói a mennyég tágas ivén; azok sem önkicsinysegökben enyésznek el, csak a mi szemünk gyöngék reá, hogy egész valójukban ösmérjük, lássuk őket.

Nem háladatlanok az emberek, csupán emlékezőtehetségük véges. És talán annál végecsőbb, mentül számossabbak azok, kiknek érdemeiről tudniuk kellene. Közös öltárt emel a név t e l e n. F e l i s t e n e k n e k, a ezen mutatja be áldozatát nekik és aznak az erős istenségnek, mely őrzi gondosan a magyar nemzetet.

Ezer éve őrzi. Tisztelet csodálattal látjuk, hogy a kötelesség érzete sohasem halt ki a nép szívéből s hogy a jövő iránt néha megügött hite sohasem veszett ki egészen. S volt sikere,

államok között a helyét békés munkával megállja.

És ha valamikor, úgy most érezzük áldását ennek a fentartó bölcsességnek, a mely áthatja a koronás királyt a törvényhozás és nemzet belső életének erősítésére.

De csupán a fejedelmek bölcsessége nem volna elegendő, ha nem jönne segítségére a népek ereje és önfeláldozó hazafisága. Ez a kettő adja meg az egységet, melyen megtörik a pártoskodás és a külső ellenségek káros befolyása. A magyar nép türelmességgel és kibékülve fogadta magába azokat az idegen nemzetiségeket, a melyeket a harcban legyőzött s szabad intézményök keretében hazát, szabadságot és szeretetet adott nekik.

Mostan meglehet, hogy egyideig talán a félrevezetett idegen ajku nemzetiségek elutasítják maguktól a magyar nemzet erős, védő, baráti jobbját, de végre is elközledek az idő, a mikor látni fogják, hogy a mi földünk az ő földjük, a mi szabadságunk az ő szabadságuk, a mi erünk az ő támaszuk is, a mi örömünk éppen oly közös, mint a hogyan a bánatunk is az.

És most, a midőn az elmúlt idők emlékein áthaladva a jelent szemléljük, s vágyó pillanással a jövőbe próbálunk tekinteni: egy nagy eszme, egy nagy szívbőlvalóság, a mely végigvonul történelmünkön, s a mely nekünk sokkal többet jelent, mint jelkép, mert kifejezés alkotmányos jogainknak s egyik és valóságos büszkesége nemzeti létünknek.

Ez a mi szent koronánk. Az a korona, a melylyel mi nemcsak feldisziójuk királyunkat, hanem a melylyel megadjuk neki azt a hatalmat, hogy felettünk uralkodhassék, és a melylyel biztosítjuk szabadságunkat és alkotmányunkat.

Nem lehet szebben, igazabban kifejezni azt a nagy erőt, azt a drága kincset, a mely nekünk a koronát nemzeti szentségünké teszi, mint azokkal a költői ihlettel és igazsággal elmondott szavakkal, a melyeket az ország hercegprímása a mult napokban a királyhoz intézett ekép:

„E korona hatalmat ad a királynak és tekintélyét külről emeli, de bensőleg lekiismeretében megköti, mert az alkotmány megtartására kötelezi.

Szent koronánk e szerint mint védő cherub lebeg király és nemzet felett, mindegyiknek jelezve kötelezéseit, mindkettőnek biztosítva kölcsönös jogait.”

mert volt célja munkájának. Oly bőven patakzott néha a vér s úgy látszott, mindhiába; de végre mégis üdv fakadt belőle a népnek s nem verte föl gyom a vértanuk sírját. — Áldástalanok mutatkoztak olykor a béke művei is: tudósok, írók, művészek alkotásai, iparosok szorgalma, kereskedők vállalkozásai; de megmaradt a szegénynek oly drága hit, mely „törni s remélni megtart”. — s egy emberöltő, talán kettő, három után kezük között újra égött a munka, kipótlották az elmulasztottakat és „Árpád hős magzatai fölvirágoznak.”

Sorsunk, föld és néprajzi, valamint nemzetközi helyzetünk hozta magával, hogy csak pillanatokra szűnhetett meg a fegyverzörej, s hogy a hadjáratok annyiszor dúltak föl a multnak békeműveit és annyiszor akasztották meg a műveltség terjedését. Viszonyaink gyakran nagyon is egyoldalulag fejlesztették az ösők képességeit; a katonai erények nemzedéken át háttérbe szorították a polgáriakat s nem egyszer tértek vissza ezek iránt való teljes közönyvel a nyugalom ölébe. De nem tartott sokáig e közöny, ezen aléltás; mindig akadtak egyesek, kik megértették s a nemzetnek is értésére adták a nagy intelmet:

„Ne csak veszőlybe! légy serény,

A béke vészesebb!

A melyet vágyálmos népeknek,

Gyógyíthatatlan seb.”

S gyógyíthatatlan sebet soha sem vágott e népen a béke, mert sohasem hagyta el magát egészen.

Apostoli királyaink mellett voltak apostoli buzgalma embereink is, kik világtörténeti jelentőségű híján is nagyok, mert ösmerve vagy ösmereletlenül, emlegetve vagy elfeledve a haza-

Hogy milyen büvös ereje volt és van a mi szent koronánknak, tanúsítja Imre király és öccse Endre esete, a hol a szent jelkép hatalmának nem tudott ellentállni a lázadók serege.

Ezt a koronát jelenleg dicsőségesen uralkodó királyunknak, első Ferencz József felkent személye viseli (A közgyűlés zajosan éljen ez és feláll.) Sok volt a félreértés a nemzet és ifju király közt. De a király megismerve nemzetét, megtanulta azt szeretni és becsülni, megtörtént a kibékülés, a melynek látható jele a koronázás akta volt. Azóta királyunk szent koronánk büvös erejének legelső öre és leghűbbs védelmezője ezer éves alkotmányunknak, mely alkotmány fentartónk lesz a második ezer év küzdelmei és viszontagságai közt.

Ezután felolvasta a milleniumi törvény második paragrafusát és megnyitotta a gyűlést.

Végül S z ü t s Arthur megyei főjegyző felolvasta a megye fölrátát ő felségéhez, mely így hangzik:

Császári és Apostoli Királyi Felség!

Egy ezredév, mely annyi balszerencse közt vonult el édes magyar hazánk telett, bizonyítani hivatott, hogy népeket meghódítani, trónokat emelni, más nemzetek is megkísérlették; oly sok ellenséges elem közepett azonban virágzó műveltségre jutnati csakis Árpád és bölcs utódai voltak képesek.

Tehették volna-e ezt fejedelmek vagy királyok egy oly nemzet nélkül, mely nemzetnek majd egy ezredéves jelszava:

„A Királyért és Hazáért!”

mely jelszót a paizsra emelt Árpád, — a vérszerződést megpecsételt vezérek gyermekeik s utódaikba oltották; mely utódok ma tagjai azon nemzetnek, mely ez évben lépi át dicső fennállásának második ezer éves küszöbét.

Ez a nép, ez a nemzet, mely ezer éven át a törhetetlen hazaszeretet hatalmas érzésével megtartotta ősei örökét, — melynek szívében él az érzés, hogy az ösők vértől áztatott hazai földet függetlenül, csor-

bíthatlanul és hatalmasan megtarthassa az idők végtelenségéig; — ez a nép, ez a nemzet szól most Császári és Apostoli Királyi Felségedhez a második ezredév kezdetén s őseitől öröklött hagyományos lelkesedéssel, hódolatteljes tisztelettel, teljes szeretet és ragaszkodással üdvözlí felkent Apostoli Királyát!

Mi, kik az örömnünnepnek, de az érzelmeink is részesei vagyunk, tudjuk, — mert érezzük, — hogy az érzelmeink azért oly erősek és állandók, mert egyrésztől a hazaszeretet talajából nőttek ki; s azért nem pusztulhatnak ki soha a magyar szívből, mert másfelől a viszonzélem magasztos alapjára támaszkodhatnak.

Mi bizva ezredéves szerencse-csillagunkba, de örömmel teli öntudattal egy világ előtt bátran nyilváníjuk, hogy nemzetünk Császári és Apostoli Királyi Felséged bölcs kormányzata alatt teljes reménnyel tekint a jövőndöbe: nyugodtan fog az ezredév küszöbén állani és nemzeti létének immár szilárd alapjára támaszkodva, szellemi és anyagi erőinek további fejlesztéséhez, mert e föld iránt érzett szeretete, létjogához való ragaszkodása és a Magyarok Istenébe vetett bizalma. — mely eddig bübájként hatott e nemzet fennállására. — ezután sem veszítheti el csodás erejét.

Most pedig, hogy Hazánk még nagyobb, hatalmasabb s boldogabb legyen. kérjük Istenünk, hogy a nagy mult határáról a messze jövőbe világítson e nemzet ragyogó jelszava:

„A Királyért és Hazáért!”

Fejérvármegye és szab. kir. Székes-Fejérvár város törvényhatósági bizottságának Székes-Fejérvártól 1896. évi május hó 12-én tartott együttes diszközgyűléséből.

Utána T ó t h István városi főjegyző terjesztette elő a város fölrátát a törvényhozáshoz, melynek ez a szövege:

javát akaró tetteikkel hatnak és használnak ma is. — A szereplésnek, a nyilvános pályán való működésnek célja pedig csakugyan nem a hirszerzés, hanem a közjó előmozdítása. — Dicsvágy, hűség a jellem fogatkozását jelenti. Sohasem szerette az honát, ki azért soha dolgozni, és ha úgy fordult volna sora, szenvedni, halni nem tudott. „A haza minden előtt!”

Azonban ki volt nagyobb, az-e, aki vért, vagy az, ki olaját fogyasztotta a hazáért? — A hős, ki Leonidasz babérjaira vágyott; vagy a tudós, kit nem rettentett vissza Sokrates mérégkelyhe? — A világ zajában növekedett jellem, vagy a csöndes magányban kiművelt tehetség, — a nyilvánosság féria, ki az egész népet elragadta, vagy a családanya, ki a házas erényeket dicsőítette meg?

Büszkesége az a mi történetünknek, hogy nem csupán fiai, hanem leányai is ápolták a haza iránt való kímódhatatlan, de tettekben annyiszor megmutatott kötelességérzetet. Velök született az, a család körében nyerte első táp-ját s a közéletben érvényesült. — Az anya, ki fírt arra oktatta, hogy „e szóban: haza, foglaltatik az emberi szeretet és óhajlás tárgyainak egész összega.” — és „hogy minden áldozat kicsiny azokhoz képest, a miket e hazának kívánni joga van”, és ép oly méltó kegyeletünknek, mint fia, ki megértette az ő intelmét.

Érzsébbettel, az első nagy magyar anyával, egy egész koszorúja kezdődik a legszebb erények női képviselőinek: a nagy magyar asszonyoknak. Egi fevben ragyog a szelid lelkü, jótékony szívü erényekben ékeskedő szent Ériszébet hűs egyéniség nemzetünk emlékében. Leik legfőbb áhitás volt, hogy boldogságát megosztassa másokkal; barátja volt a sze-

rencséseknek; vigasztaló, segítő jótéveje az inségre jutott szerencsétleneknek. Mindent megtagadott magától, hogy annál többet juttathasson másoknak. Bőkezisége meghaladt minden földi mértéket s jótékonyágában a nép esodálatos égi adomány nyilatkozását látta. Később az üldözések és szenvedések egész töviskoszoruját Isten akaratába való magasztos megadásal türtte és ekként valóban méltóvá tette magát a „szent” melléknévre, melylyel őt korá megtisztelte. E tündöklő szent csillag mellett ott látjuk méltó ragyogásában IV. Béla királyunk leányát, szűz szent Margitot, ki a bennelakó égi erőnek és önmegtadadásnak oly lélekemelő dældáját adta egész életén át.

Mikor pedig a nemzet kétszáz éven át hazájáért, szabadságáért, fennmaradásáért küzdött s személy és vagyonbiztonsága minden pillanathon kockára volt téve; mikor a magyarság kicsinyje-nagyja a legnagyobb önmegtadással és a legszenvedélyesebb küzdelemmel pihenés nélkül folytatta ezt az élet-halál harcot: a nők sem maradhattak távol a küzdelem mezejétől s nem lehettek tétlen szemlélői ama férfiak erőfeszítésének, kikhez őket sorsunk kötötte. — Az egi nőnek, Dobó hőselkü leányának Klárának példája mutatja, hogy a harczok öldöklő viadalától sem rettentek vissza s az egi nők példája nem áll egyedül. Rozgonyi István, tamesi főispán feleségének Szentgyörgyi Ciszellának is halhatatlanná vált neve hőselküért. Mint változott a harcz hevében a Galambóczi vívjogó olyvve a szelid galamb, — s midőn nem birva többé a félhóddal, a magyar had vereséget szenvedve, zavaros tolongással igyekszik át a Dunán, ott jelenik meg a hőselkü Rozgonyiné az ő hajtó-

Mélyen tisztelt Képviselőház!

Fejérvármegye s Székesfejérvár szab. kir. város törvényhatósági bizottsága a mai napon együttesen tartott diszközgyűlésében lángoló hazaszeretetet ezévtől áthatva ünneplő szeretet hazánk ezer éves fennállását.

E testvértörvényhatóság közönsége bár hagyományos kegyelettel s büszke önértettel őrzi azon történelmi nagyfontosságú események megszentelt emlékeit, hogy állami életünknek ez a föld volt a bölcsője, hogy Szent István első apostoli királyunktól kezdve királyaink több századon keresztül itt laktak s itt koronáztattak meg, — alkotmányos életünket megalapító számos törvény, maga a királyi eskübe foglalt aranybulla is itt készült — s bár imádott Hazánk ezer éves fennállása feletti örömlünkben a honfiai lelkesedés egeket érő lánggal tör elő a törvényhatóságok bizottsági tagjainak izzó kebeléből: még sem feledkezhetünk azon köteles tisztelet-ről, melylyel a mélyen tisztelt Képviselőház iránt viseltetünk, mert ezen testület törvényhozói magasztos működésénél fogva mindenkor az egész ország előtt legnagyobb tisztelet tárgya volt. Mint ősi alkotmányunk palládiuma s leghatalmasabb védbástyája pedig minden időben tekintélynek örvendett úgy, hogy a magyar nemzet méltó büszkesége s odaadó bizalmának letéteményese lett.

Legyen üdvözölve azért általunk a mélyen tisztelt Képviselőház szívünk egész melegevel s nagyrabecselésünk őszinte nyilvánításával e nagy nemzeti ünnep közepette és azon forró óhajunk kapcsán, hogy legyen törvényes alkotásaiban jövőre is nemzeti büszkeségünk s honszeretetben vezéresillagunk, — a mindenek alkotója pedig árássa el áldásával működését úgy, hogy szeretett Hazánk s nemzetünk Európa országai s nemzetei között legnagyobb,

legvirágzóbb, leghatalmasabb s legboldogabb lehessen.

Székesfejérvár, 1896. május 12-én.

Mélyen tisztelettel

Fejérvármegye és Székesfejérvár törvényhatósága.

Mindkét fölrít egyhangú lelkesedéssel elfogadtattott, mire Huszár Ágoston alispán emelkedett föl helyéről, s a következő beszédet tartotta:

Méltóságos Főispán ur!

Tekintetes törvényhatósági diszközgyűlés!

Nemzeti létünk második évezredének küszöbét átlépve, midőn hálát adunk a mindenség hatalmas Urának, hogy nekünk e nagy ünnepet megértnék engedte: emlékezzünk meg honfiai kegyelettel fényes korszakokban gazdag nemzeti történelmünk azon nevezetes eseményeiről, melyek a honfoglalással kapcsolatosan a lefolyt ezredévben megynék és a sz. kir. város területén zajlottak le, s a melyeket a történelem részünkre drága kincsékként megörzött.

A történelmi adatok szerint az Ázsiából megindult s századokig tartó népvándorlás őseink honfoglalásával ért véget. Árpád hatalmas hadaival egy ezredével ez előtt a megyeri révnél tartottak pihenőt, hol a Dunán átkelve Buda vidékének meghódítása után, megynékben levő száshalomig (Batta) vonult, innen külvé azután seregei egy részét Baranyavár és Sárvár meghódítására, majd seregeinek harmadával Székesfejérvárhoz vonult Pákozdon keresztül, s e vidéken a Noé (mai szőlők) hegyen ütötte fel sátorát közel a mai Fejérvárhoz.

A természeti szépségekben és termékenységben gazdag vidéket meghódítván, annak tulajdonosát saját törzsének tartotta meg Csepel szigetével egy Solt és Tas vidékével együtt, s ezen területek a honfoglaló vezér utódai alatt is hosszú századokon át fejedelmi birtokot képeztek, s csak is a századok viharai, a mindent elseprő dulasok s pusztítások következtében változott át e megye birtokjoga annyira, hogy jelenleg már csak a történelmi adatok szólnak arról, hogy egykor e megye a honfoglaló fejedelmi ház tulajdonát képezte.

A fejedelmi ház nem egy emléke maradt meg itt. Vaal vidékét Árpád fia Valis vagyis Vaal bírta; Árpád emlékéét őrzi azon völgy neve is, mely Zámolyhoz tartozó Borbálpusztá mellett van.

A honfoglaló vezérek korából, azoknak itt szereplését igazolják a Verebi és magyar sirok és a Demkóhegyi temetkezés maradványai.

Hogy az utódok mily kegyelettel voltak a honfoglaló emléke iránt, azt Szent István király azon kegyelete igazolja, hogy Árpád által a törzs részére megtartott területen, romjaiból telemelte Sz. Fejérvárt s az akkori Magyarország központjává tette.

Az Árpádok alatt e megye és város lakossága tiszta magyar volt, a megye alsó vidékén voltak csupán a magyarsággal rokon kun bese nyőtelepek, mely telepek a jelenlegi Pestmegyében levő Solt községgel együtt képezték Solt-széket, mely a török hódoltság Fejérmegyéhez tartozott.

Fejérvármegye mint megye és Fejérvár városa is, mely székhelyévé lett e megyének, alakulását Szent István királynak köszöni. Ő a régi törzsrendszert megszüntetvén, a vármegyét megalapította s Fejérvármegye először 1009-ből emeltetik okmányokban.

Szent István emelte a várost kir. várossá, adván neki azon szabadságokat, a melyek később egyéb kir. városok szabadságainak is mintái lettek.

Ugyancsak Szent István király építette itt Fehérvart az a nagy templomot, a mely világhírű fényelő birt és a melyben a királyi székek és korona őriztetvén, koronázási és temetkezési templommá is tette, maga is annak boltjai alatt találván nyughelyet.

Itt rendelkezte el a kereszténység megalapításának érdekében azt, hogy 10-10 község álljon össze és építsen magának templomot.

E megye és város területe az Árpádok alatt sok nevezetes esemény színhelye volt, a koronázások, királyi, temetkezések, országgyűlések a város falai közt folyván le, a bevonulások, gyülekezések mindenkor a megye területén történtek, sőt e megye területén, — pld. Fővenyen, — nem egyszer országgyűlések, nádori gyűlések és törvényesékek is tartottak. A nemzet alkotmányának alapját képező nem egy törvényalkotás itt készítettett elő.

jával s az ellenséges ágyuk dörgése és tüze közt menti meg Zsigmond királyt, kinek köszönő levele már akkor érkezik a bátorlelkű asszonyhoz, mikor már a családi örömk virágaiból font koszorút férje homlokára.

A vitéz Szentgyörgyi Czecciliát férje és hazája iránt való szeretet ragadja a harcba, száz évvel később Kanizsai Dorottya, Perényi nádor gyászoló özvegye könynyel áldoz a mohácsi vészben elesetteknek. Ki gondolt volna akkor a halottakra, mikor a nemzet élete forgott kockán? Perényiné összegyűjti embereit, sirt ását a halottaknak, hantot domborit az eltemetettekre és kitzíte följük a keresztet: a vigasztalás jelvényét a gyászban, a feltámadását a lesújtottságban.

Murányt Széchy Mária védi, Munkácsot Zrinyi Ilona. Ki ne ismerné a magyar mennyboltzatnak e ragyogó, tündöklő csillagát, Zrinyi Ilonát?

Szépsége nagy volt, szíve drága gyöngy, lelke a legdrágább gyémánt! Az élet boldogsággal keosztette, de a sors úgy akarta, hogy ne az élet édes örömei közt, hanem kegyetlen csapásai alatt tündöklőjén jelleme nagyságával.

Családi boldogságának rövid éveire korán sötét árnyat borított atyjának szörnyű halála, hitvese gyászos elvesztése. Özvegyi gyászánál csak anyai aggodalmi nagyobbak, s az ország szerencsétlensége összeszőrdök lelkében bánatos szíve fájdalommal, melyek mindaddig kísérik, míg a sors meg nem törte erős lelkét és meg nem szüntette a nemes szív utolsó dobbanását. Áldás és kegyelet az ő szent emlékének!

Magusan kiemelkedik kortársai közül

Hunyadi János özvegyének, Mátyás király anyjának, Szilágyi Erzsébetnek tiszteletet parancsoló méltóságos alakja. A míg férje él, hallgatnak róla a följegyzések: a nagy világ zaját és küzdelmét kerülve a családi körben hitvesi és anyai kötelességének él. — Mikor férje meghal, gyászt ölt és gyászol élete végéig. — Özvegyi hűségénél még nagyobb és megmagasztaló és megmagasztaló fiai iránt való szeretete, mely az ő gyöngéd lelkét férfias elszántással és erővel tölti el. — Ott könyörög az anyai szív kétségbeesésével László fia számára kegyelmet a királytól, — összserogy az anyai fájdalomtól, mikor fiát az adott eskü ellenére vérpadra hurcoltatja a király, — majd erkölcsi felháborodásában az igazságos megtorlás fegyvereivel nyul. Most nem ösmer gyengeséget és télelmet, elszánt hőssé válik a gyöngénő. Csak akkor nyugszik meg, mikor Mátyás fiát a királyi trónon látja, s ennek felmagasztalásával drága halottainak emlékeit kiengesztelte. De ezután is lemond minden dicsőségről és fényről, magának csak az anyai örömt és büszkeséget tartja meg, melyet a világ minden pompázó hűségánál többre becsül. S mennyi könyörületesség, mennyi jótett eredt e nagy, nemes szívből ezután is! Magyarország királyneijának" nevezte őt fia, Mátyás, és valóban az volt, de nem világi hatalom jogánál fogva, hanem hitvesi, anyai és női erényeinek tündöklésénél fogva. — Lorántffy Zsuzsánna, Bornemissza Anna, Károlyi Zsuzsánna, Pekry Anna, a házi tűzhely ezen édes őrangyalai, az okos, művelt és nagylelkű asszonyok, s példaképei mellé még mily sok ily- szentemlékü magyar nő sorakozik, kik a honért önmagukat epesztő férjeknek őrangyalai voltak, kik áldották a

sorsot, hogy a magyar hölgyeknek születettek, családi tűzhelyeiken is erőre szították a honszeretet tüzeit s megtanították övéiket arra, mint merítsenek erőt a hitből, a munkából; s a hazafiságon kívül mint ápolják a felebaráti szeretet édes kötelességeit.

Az ő szelid életüket azonban nem kísérte oly figyelemmel a történet múzsája, mint a fiaikét, uraikét és csak néhányanak nevét jegyezte föl. A haza boldogításának s nem ritkán megmentésének műve férfiak feladata, — s a magyar közelletnek egy ága sincs, mely képtelen volna fölmutatni jeleket. — De mégis a politika, hadi élet és irodalom terén találjuk a legtöbbet és legnagyobbakat.

A politikai nemzetnek legjellemzőbb két, de egybeolvadó érzelmé: "hűség a királyhoz és ragaszkodás az alkotmányhoz." — A király mondta s ezen igék híven jellemzik a magyar államiság eszméjét. — Fejedelméhez való hűségét azonban nem személyhez, hanem magához az elvhez kötötte és tisztelte mindig. Szent-ségnek tekinti a koronát, melyet a honalapító Árpád méltó ivadéka, a keresztény Magyarország megalapítója és szerzője, szent István viselt először. A bölcs király, kinek több irányú tevékenységet mind maig egy magyar államférfiúnak sem sikerült kifejtetnie, — a nemzet politikai és hitben való egységének jelképül fogadta e drágaságot. S ez ékszer közel 900 éve tanuskodik arról, hogy "hűség a királyhoz és ragaszkodás az alkotmányhoz" jellemzi most is a magyart.

(Vége következik.)

Az ország alkalmánának századokon át alapját képező arany bulla oklevelei a város hiteles helyeibe tétettek le II. Endre alatt.

A pogány magyarság utolsó fellobbanása a megyében volt, s Zámoly község falai között lett áldozata e felkelésnek Péter király.

Itt volt egyik törzshelye a hatalmas Csák családnak is, mely Csókakövé várárt építtette, s mely családnak számos tagja szerepelt a megye ügyeinek vezetésében mint tisztviselő és számos viselte a legnagyobb országos állásokat a haza és egyház érdekében.

E megyén vezetett keresztül a kereszt-hadak útja egész hosszában, de a tatáruldas is felforgatta vármegyénket, bár a várost be nem vehették és a hagyomány szerint egyes vidékek, mint Alsó-Szentlővén földüregi nyújtottak menedéket az üldözött népeknek.

IV. László alatt itt folytak le a nagy pártharcok, s véres ütközetek voltak Fővénnyel és Polgárdi határaitban, hol a felkelők leverettek.

Az országos gondok után ide tértek fejedelmink a családi birtokra; itt élvezték azon kor mulatságait, különben is udvartartásuk nagy része állandóan itt volt; Feldobos és Aldobos községekben királyi tárnokok és lovászok laktak, erdős vidékeinken királyi vadászok voltak, a Duna és Sárvíz közti nagy és gazdag síkságon pedig kir. ménesek valának. Egy szóval az Árpád-házi királyok alatt e megye mint kir. birtok és a város mint kir. székhely folyton üdvözölhette nagy királyait körében.

Az Árpádok kihalta után, a véres pártusák a nyugalmat itt is feldúlták, s Róbert Károly alatt a királyi hatalom erősítette végett Csóka várá királyi birtokká tétetett.

A pártharcok egyik központja Fejérvár a koronázó város volt, s így megyénk, mely a várost körül övedzi, sokat szenvedett ezen időben.

A pártharcok lezajlása után Róbert Károly trónra léptével, miután a király már nem itt tartotta udvarát, Fejérvár koronázó és temetőző fővárossá alakult át, jóllehet azért fontosságát és tekintélyét még sokáig megőrizte.

Az Anjouk fényes kora lovagi fenyben ragyog e megyében is, mert ha a hadak útja el is vezette őket messzire, de a jog és igazság kiszolgáltatása vissza hozta őket körünkbe, s a királyi udvar nem egyszer időzött itt, s nem egyszer hangzottak a Vértések rengetege a királyi mulatók zajától . . . .

Zsigmond hosszú uralkodása a mily viharos volt e megyére is, mert a birtok viszonyok legizoláltabb helyzetét igazolják e korbéli okmányaink és szomorú képet nyújtanak azen jogtalan harcokról, melyeket egyes hatalmasok folytattak a gyengébbek ellen. De még Zsigmond pénzavarának is áldozatává lett e megye némely része, mert Dinnyés és vidéke kir. birtokot Zollern Frigyes úrnbergi ögrófnak, a mostani német császári ház ösének, Csókaköt a Rozgonyiaknak adta zálogba.

A hossza pártharcok után jött a Hunyadiak fényes korszaka, midőn a fény és dicsőség ragyogott az ország felett, midőn az egész világ előtt tündökölt a magyarság, a harezmezején úgy, mint a tudomány és művészet terén.

Mátyás a nagy, sokszor volt itt udvarával, a Vértések rengetegei közt szívesen mulatott vadász-társaival, de országos gondok is nem egyszer hívták városunk falai közé.

Hogy mily kegyelettel volt e megye és város iránt, mutatja az, hogy e megyében Csóvár község határában fogadta fényes kísérettel menyasszonyát Beatrixot, s a megyén keresztül kísérté Budáig, érintve Fejérvár városát, hol a nagytemplomba vezette aráját, s ünnepek tartattak.

Mátyás halála után bekövetkezett szomorú idők viszontagságai, a paraszt-lázadás s egyéb beharcok e megyét is feldúlták.

II. Lajos utolsó útja e megyén vezetett keresztül, midőn Mohács felé indult.

Ekkor következett be azon idő, melynek emléke még most is borzalommal tölti el minden igaz magyar szívet.

Mohácsnál a csata elvesztett, a szerencsétlen király is ott lelte sírját, s utána e megyére borzasztó pusztulás következett. A vad törökhad egész hosszába feludta a megyét egész Budáig, s duló csapatai Fejérvárig is elkalandoztak. A községek lángba borultak, a ki nem menekült kardra hánnyatott, vagy iszonyu rablásra került. De ez még csak a kezdet volt, 1543-ban megjelennek Soltán hadai Fejérvár alatt és szeptember 4-én elesik a város, s vele a megye másfél százados török járom alá került.

A községek nagy része elpusztul, régi lakossága részben elmenekül, részben elvesz a török kegyetlenség alatt és csak csekély része marad itt és türi a nyomást és zsarolást. A vármegye végleg megszűnik, mint hatóság feloszlik s másfél századig nem létezik mint ilyen, s a török hatalom által a Budai, Fejérvári, Simontornyai és Szegszárdi szandzsákok közt osztatik fel.

A megyei birtokos nemesek családja nagyrészen kivész, s a gazdátlan birtokokat más megyebeli birtokosok kapják királyi adományképpen.

A török alatti idő borzasztóképp e megye és e városnak, melyek a dunántúli törökhatáronak másfél századig központját képezték, multjából véres harcok, rablások, gyilkolások, égetések napirenden voltak, mindenhol pusztulás, s a nagy királyok alkotásainak csak romjai maradtak.

A török iga alól 1688-ban szabadult meg Székesfejérvár és vele a megye is. Az első közgyűlés gróf Esterházy Ferenc főispán alatt 1692. év szept. 20-án tartatott, melyen 52 nemes volt jelen. Ezen közgyűléssel kezdődik a vármegye újabb közléte.

A töröktől megszabadult megyét I. Lipót 1694-ben régi jogaiba vissza helyezte s a régi czimer és pecsét használatára újból feljogosította. A megye birtokossága kevés kivétellel, szomszéd és más megyebeli családokból alakult.

Ugyan ezen időben újította meg I. Lipót a diplomát a városnak is, melylyel szab. kir. városi jellegét és régi szabadságait megújította.

De a török után sem következett be a teljes béke és nyugalom kora, mert a megtámadott ősi alkotmány és szabadságért Rákóczy Ferencz a megyét fog s a megye nagy része hozzá csatlakozván, éveken át folytonos harcok színhelye lett ismét a vármegye.

Mária Terézia alatt a megtámadott királyi ház védelmére fülkét a nemzet s a vármegye is két ízben szervezi az insurrekciót s rendszerint alispánjai alatt idegen harcstéren küzdének és pedig vitézül a megye felkelt nemesei.

I. Ferencz alatt két ízben fog fejevert a megyei felkelő nemesség Napoleon hadai ellen s ez volt befejezése a megyei nemesség hadi kötelezettségének.

A vármegye és város története ezután beolvad a nemzet történetébe s mindenütt ott szerepel a megye és város, hol a nemzet jogaiért és a békés haladás és művelődés fejlődése érdekében tenni kell; de nemcsak a politikai élet terén viz fontos szerepet, hanem a művészetnek is áldozott a megye s 1818 és 19-ben saját vezetése alatt nagy költséggel egy színtársulatot tartott fenn s ezzel is hozzájárultak a magyar kultúra emeléséhez, mely azon időben szorongatott helyzetben volt.

A harmincoz és negyvenes évek a megyén és városban is átviharoztak s a Pecsóvics- és Kubinszki-párt közt nagy harcok vívattak.

Szabadságharcunk több nevezetesebb eseménye folyt le itt, s kevés család van, melynek tagjai részt ne vettek volna abban.

Népek, nemzetek tüntek le az ezerév alatt a földszínéről, a magyar nemzet azonban, hála az isteni gondviselésnek s minden igaz magyar keblét duzzasztó honszeretetnek, annyi sok balserencze s oly sok viszály után is él ez imádtott hazában és ősi erényei minden irányban haladása folytán méltó helyet foglal el Európában hatalmas államai közt.

És most, midőn e vármegye és város történeti multjába visszapillantó beszédemet befejezem, meg kell még emlékeznem arról, hogy e

vármegyében született a magyar költő király, Vörösmarty Mihály, ki e vármegye területén, K-Nyék községben, az utókor kegyelete által emléktáblával díszített szülői házában élte le gyermekéveit, ki Székesfejérvár város falai közt, — a hol ezen nagy költő emléke szoborral is meg van örökítve — szívtá magába a tudomány, költői ihlet és lángoló honszeretet első csiráit, mely érzelmek hatása alatt írta meg később azon imaszerű szavait, melyek minden igaz magyar szívébe mélyen bevésve vannak: Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar! Bölcsöd ez, s majdan sírod is, mely ápol és [keltar.

Áldjon, vagy verjen sorskeze, itt élne, halod [kell.

A tetszéssel fogadott beszéd után Fiáth báró főispán az alábbi két táviratot olvasta föl:

Táviratok.

Ma délelőtt kihallgatáson, délután udvari ebédre hivatalos lévén, sajnos ki nem jöhettek; de gondolataimban ünnepélyünkön veletek vagyok, légy szives érzelmeim tolmácsa lenni. Zichy Jenő gróf.

Fontos ügyben elfoglalva lévén, sajnálatomra mai diszgyűlésen részt nem vehetek. De lélekben együtt ünnepel a szeretett megyével annak hüfi Meszlény Lajos képviselő.

A sorrend utolsó, de kimagasló pontja volt Havranek József polgármesternek szóbeli hévvel előadott és kitörő tetszést aratott beszéde, mely így hangzik:

Tekintetes vármegyei és városi Ünneplő Közgyűlés!

Ezredéves haza, ezer évnek fárastó, de dicsőséges küzdelme után a békés haladás útjára érve, a reánk virradt új ezredév hajnalán ünnepet ül a magyar nemzet. Ezeréves fennállásának magaslataira jutva, — emelkedett lélekkel mond hálat Istenének, kinek kegyelme az ezer évvel előbb megszerzett hazát megtartani és felvirágozni engedte. Tündérpalotává varázsolta át hazájának szívet: a fővárost, hogy a hála és öröm ezen ünnepen a magyar nemzet, régi dicsőségéhez méltóan fogadhassa szeretett fejedelmét, a koronás magyar királyt: a fény és gazdagság csarnokait nyitotta meg az idegenek előtt, hogy hirdetői legyenek annak, hova fejlődött, mire képes e maroknyi nép, mely a történelem tanúsága szerint hosszú századokon keresztül csak védbástyája volt a múlt és gazdag nyugoti államoknak, a nélkül, hogy saját erejének és jöletének gyarapítására századok hullámverése között, csak néhány nyugodt évtizedet szentelhetett volna.

A haza szívének dobbanása, a lelkesült öröm, mely százazerek ajakáról tört fel a magasba, ünneplésre hívja fel a magyar nemzet minden egyes tagját, hogy az új ezredév küszöbén gondolatban áttekinthe történelmünk dicső korszakait, azokból örömet merítsen a jelen számára s a sok ezer nemes példa hatása alatt lángoló hazaszeretettel gyujtson világot az új ezredévnek még ismeretlen útja elé.

Megállani ott egy időre, hova ezer év súlyos küzdelme juttatott bennünket; megállani ott egy pillanatra, honnét mint farsággal elért magaslatról óhajjt lelki szemünk a letűnő multból a még messzemenő jövőbe áttekinteni, ép oly édes és természetes nyugvó pontja egy fennállásért sokat küzdött nemzetnek, mint egyes embernek a hegytető, hova farsággal jutott fel, de mielőtt onnét újat folytatna, megáll egy pillanatra, gyönyörködik a szép és lélekemelő kilátásban, hogy farsággal felébred és új erőt merítve folytassa útját egy szépnek ígérkő, de még ismeretlen táj felé.

Lélekemelőbb ünnepe még nem volt a magyar nemzetnek a jelen ünnepe, hol csak a legmagasztosabb érzelmeink: Istenünk iránti hála és a hazaszeretetnek áldozhatunk, hol e tiszta áldozat önként fakad minden magyar ember szívéből. Elnémul itt az egyetlen-

lenség, elsimulnak a szenvedély hullámai; mert a nemzetnek minden hű fia a mindennapi élet küzdelmeiből felemelkedve alázatos szívvel hajol meg Istenünk előtt; kinek kegyelme oly csodálatos módon tartott fenn bennünket. Testvéri szeretettel öleli át minden honfitársát; mert meg kell hajolnia azon igazság előtt, hogy mindannyian egyek vagyunk a haza szeretetében és válságos időkben dicsőség vagy szerencsétlenség a magyart mindig együtt találja.

A magyarság milliói közül a mult fényétől és dicsőségétől ihletett kebbel állunk mi is itt a vármegye és város fiai az Árpádok sírja felett — édes hazánk és nagy ünnepén, s midőn a magyar nemzet kitartó erejében való bizodalommal örömtől ragyogó arccal tekintünk a jövő elé — csoda-e, ha a honfoglalás ezredéves ünnepén Székesfejérvár és a vármegye fiai lélekben és bensőségben a királylító fővárossal versenyeznek? Ha gazdag, dicsőségterjesztő történetünk hatalmas alakjain végigtéktelve, lelki szemünk előtt elvonulni látjuk a honfoglaló Árpád dicső hadait, látjuk szent Istvánt, bölcs és államalkotó első királyunkat s az Árpádház dicső fejedelmait: bocsássá meg nekünk a hazafiai kegyelet, ha a magyar dicsőségétől megszentelt földön, a lelkesedéstől szentelt avatott illettségünkben hallani véljük a fejedelmi Árpád hatalmas szövegét, midőn a határunkban fekvő „Árpád hegyéről a várost és a vidéket a magának nyilvánította; ha hallani véljük a győzelemtől lelkesedő tábor danát, mely a hatalmas vezér ezen kijelentését dalba foglalva „Székesfejérvárt”, mint Árpád örökét énekelte meg.

Itt végezte be Árpád a honfoglalás dicső munkáját, itt alapította meg Szent István apostoli királyunk a magyar államot, innét hirdette ki bölcs törvényeit, innét terjesztő szét a keresztény vallás világosságát akkor még pogány elődeinkre, ez ősi föld lett szülőhelye a magyar dicsőségnek, mely az egész nemzetre szétáradva, Árpádokori történelmünk csaknem minden lapjáról felszillamlik, és e föld lett szülőanyja azon lelkesedésnek, melyel minden magyar ember az ifjútól az agg férfinig csígg e hazában nemzetünk történetét.

Nincs e vármegyében, nincs e város területén egy talpalatnyi föld, mely tanuja ne lett volna nagy és hazánkra nézve fontos eseményeknek és ha képzeletben elmerengve, ez eseményekben gazdag, most néma csend és egyszerűségben elterülő földjeinken élénkbe áll a kép, mint izik Béla királyi herceg hadai Henrik futó táborát a Vértesen, mely nem tűzrel indulnak a betörő kunok elleni harcra, László és Géza vezérlete alatt Fejérvármegye és Székesfejérvár lelkes fiai, országnagyok és nemesek mily lelkesedéssel fogadják az András gyepen II. Endre király által alkotmányunk sarkalatos jogainak biztosítására kiadott arany Bullát, — ha élénkbe áll a lélekemelő kép, mint vonul át városunkon Buda felé Nagy Lajosnak a dicsőséggel megvívott olasz háborúból visszatérő diadalmas serege, a a képzelt élénk várszolja a tündéri képet, melyet a hatalom, fény és gazdagság csaknem egész Európa hatalmaságainak küldöttségei itt e város falai között Mátyás király koronázata alkalmával kifejtett, s ha viszont élénkbe áll is a dicső, de szomorú kép, hányszor és mily véres áldozattal verte vissza népünk a hazánkat pusztító törököket, míg végre világhírű temploma, fényes királyi palotája és büszke vára a földig lerombolva — porba dőlt és maga több mint száz évig tartó török igába került, eltörpült szívünkben a fájó órzás és a dicsőség és lelkesedésnek felemelő érzetével, büszkén valljuk magunkat a város és vármegye fainak, kegyelettel tekintünk minden letört kődarabra, mely hajdan talán a várókán hirdette e város dicsőségét, kegyelettel emeljük fel a földmives ekéje által épen hagyott rögöt, mely belsejében tan ma is nyomát hordja egy reánk dicsőséget hozó eseménynek, kegyelettel tekintünk le az alettünk elterülő milliórd porcsémre, mert nem tudjuk, ha vajon nincs-e azokban egyik itt porladó jólesünk hamvaitól.

Csak régi dicsőségére való emlékezéssel tud igazán ünnepelni a magyar; mert nagy

volt nemzetünk mindig, vitézi és lovagias érnei által, mely érenek mint óserő szállottak apáról-fiúra. Ez mentette meg őt az északban az enyészettől, — de hogy a többi; keletről bevándorolt és elenyészett néptörzsek mellett csak nemzetünknek sikerült az államválo alakulásnak immár ezredéves műve, annak főoka tadjának eredetiséghez való törhetlen ragaszkodása, értelmi világának tisztasága, fejlettsége, a hazánkban élő és velünk egy hazának fiaivá lett nemzetiségek iránt tanusított bölcs mérséklete, s azon szívós hazaszeretet, mely legfeltűnőbb vonásokban a magyar nemzetnél nyilatkozik. Ezen tulajdonságok adták meg neki politikai felsőbbeséget, a haza területén élő és velünk egyenjogúv tett többi nemzetiségek felett, e tulajdonságokban századról-századra gyarapodva, biztosította magának a magyar államesszme érvényesülését.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! A harcziás idő lejárt a nemzetek sorsát intéző isteni gondviselés bevezérelt bennünket a múlt és munkás nemzetek közé; megerősödve a béke áldásaival ma már a munka és műveltség fejlesztése képezendi hivatásunkat. E fényes mult vármegye és város minden hű fia, a kölcsönös szeretet érzetétől áthatva, vállaltva iparkodjék édes hazánk jólétének, haladásának előmozdítására, merítsünk ahhoz erőt és bölcsességet, ezer éves történetünk fényes tanulságaiból; az önzetlen hazafiságot ápoljuk hiven sziveinkben és gondos kertészsként ültessük azt át gyermekeinkbe; faji jellegünket, mely örömmel öltözik magára a nyugati műveltséget, hódolt meg a tudományunk, olvasztott be idegeneket a nemzetestbe, örizzük meg mint önállóságunk egyik talpkövet; a művelődés, haladás ferde fellegása, a jólét csabító kényelme ne üzze el soha ajkainkról az édes anyanyelvet; az ösök iránti tisztelet és kegyelet, a szép, a lelki világunkat jellemző magyar szokások hűséges fenntartása mint a „tiz parancsolat” szálljon át ivadékról-ivadékra, szaggassa bár a szabadságra, jólétre törekvő életereje, az irány meghatározásában pártokra e haza fiait, de válságos időkben, hazánk és legjobb édes anyánk lásson bennünket mind egy zászló alatt harcolni, s akkor teljesedésbe menend a legnagyobb magyar azon jóslata: „Magyarország nem volt, hanem lesz” s az új ezredév letűnése is egy hatalmas, boldog magyar nemzetet találand ez őshaza földjén.

Te pedig dicsőségünk fényétől és eleink drága verétől megermekényült haza földje, ki ezer év óta számunkra ringatod arany kalászaidat, ki láttad e szép hazát nagyunk, dicsőnek, az ő fiaiban, ki láttad őt az ő szomorúságában és elhagyatottságában, te, ki egyedül maradtál tenn az ő időből azok közül, kit magunkénak vallunk, ki tud élsz bennünket is, a most öröm között ünneplőket, légy áldva Istenünköl és tartson meg az ő végtelen kegyelme az idők végeig a magyar számára.

Éljen a haza, éljen a király!

Féltizenkettőre járt az idő, midőn a közgyűlés Lits Gyula indítványára elhatározván a beszédek kinyomatását, a király életése közt lelkes hangulatban szétosztott.

A kivilágítás.

Mire az alkony beállott, egész Fejérvár az utcákon hullámzott. Az üzletek már reggel zárva voltak, s a műhelyekben is mindenütt szünetelt a munka. A kivilágításhoz az előkészületek mindenütt, még a legfélreesebb utcában is megtörténtek. Nem volt ablak, hol gertya ne lett volna kitéve. Egyes házakon, mint a városházán, a Felmayer-féle épületen gázvezetékkel csinos díszítéseket formáltak. A városházán ő felsége monogramja, s alatta 896—1896 felírás tündökölt, a mikor felgyújtották az aprógázlámpákat. Szép látványt nyújtott a hosszú Nádor-utca vége-vég kivilágított ablakosraival, továbbá a püspöki palota, a ciszterciák rendháza, a kati. kaszinó helyisége stb. Egyes helyen lámpionok is voltak kifüggesztve.

A fátylász-menet a vásártéren gyülekezett. Hatszáz darab fátylász gyújtották meg, melyeket jobbra iparosok és a legényegylet tagjai vittek. A menet impozáns volt. Elöl lovas rendőrök haladtak, majd bizonyos távolságban a vadászok és az uhánusok zenekara, s egy özigánybonda, melyek folyton magyar darabokat játszottak. A közönség sorfalat képezett az utcákon, mialatt a több ezer főre menő tömeg végigvonult énekelve és éljenezve a Nádor-, Sas-, Simor-utczákon s a Vörösmarty-téren megfordulva a Kossuth-utczán át visszatért a városházára.

Itt ekkor már ember ember hátán szorongott, de a nagy tolongás daczára semmiféle baleset nem történt. A szépen földiszített városház homlokfalazata előtt drapériázott tribün volt felállítva, mely körül az egyesített dalárda foglalt helyet s elénekelt a Hymnust. Ezután dr. Saára Gyula, majd Seidel Lajos főkapitány intéztek hazafias szellemű beszédeket a néphez. Jeles főkapitányunk, ki a rend főtartása körül tett intézkedéseivel is kiváló tapintatról tett bizonyosságot, nagy hatást ért el, mint szónok. A nép nyelvén, de magvasan és emelkedett szellemben szólott a nemzeti ünnepről, lelkesítvén hazaszeretetre a hallgatóságot.

A beszédek után a dalárda ismét énekel, mire a tömeg kellő rendben visszavonult a vásártérre, hol a fátylászokat eloltották. A házak ablakaiból azonban még késő éjjel is sugárzott a fény, a nemzeti örömműnek jelképe.

A társasvacsera.

A város előkelő közönsége esti 9 órakor, a fátylászmenet után, társasvacsorára gyűlt össze a színház épületében, melynek nézőtere és színpada egyenlő magasra volt emelve. A rendező bizottság 250 résztvevőre számított, de közel 300-an jelentek meg.

A páholyokat főként hölgyek foglalták el, estéli toletében s kitartó figyelemmel nézték végig a bankett lefolyását. Az asztalfőn Fiáth Miklós báró főispán ült, mellette Sarkózy Aurél komárommegyei főispán, Sáy Viktor tábornok, Láner Győző tábornok, Szűts Arthur főjegyző, Havranek József polgármester, báró Goumoens uhánus ezredes, verebi Végh István nagybirtokos, Brenner alezredes, Daróczy István törvényszéki elnök, Szőke és Zgolszky őrnagyok, Hattyuffy D. árvaszéki elnök stb.

Az öt fogásból álló izletes menüt Mihályi Ferencz színházi vendéglős állította össze s gondoskodott a megfelelő kiszolgálásról. A harmadik fogásnál fölemelkedett báró Fiáth Miklós főispán s pohárköszöntőjét Csaba vezér mondájával kezdte.

Midőn Csaba Erdélyen átvonult, bucsút vett a székelylektől. Sírva fakadtak a vének, hogy mi lesz velünk? Egyedül maradunk tenger ellenség közt! Es ekkor mondá Csaba: Szóliátok a földet, ha vészely fenyeget; szóliátok a vizet, ha tülterős had támad rátok, az is hírül hozza; ha olyan lesz a vészedelem, hogy csak órák vannak még hátra; szóliátok a levegőt, az majd hírül adja nekem. Bekövetkezett az ellenség támadása s az öregek megszólították a földet. A föld meghöbbszűnt és mialott Csaba visszatért volna a hunok földjére, megfordult és segítséget hozott. Később ismét megtámadták a székelyleket, de voltak öregek, kik emlékeztek Csaba igéreteire és megszólították a vizet. A hullámok melyek a hunok lábait mószták, hírül adták a vészedelmet s ök eljöttek megmenteni véréket. A munda lassan elfelejtődött. Es eljött az idő, hogy újra meg

lettek támadva a székek minden oldalról. Nem bírtak az ellenséggel, s végpuztulás fenyegette őket. De volt egy igen öreg ember, ki a szorongatottság perceiben letérdelt, és a levegőt szólitotta. Zugott a szél, de nem jött segítség. A székek már veszte hitték magukat, midőn egyszerre az égből, a tejutról hullottak közülük a víztek, Csaba vezér emberei, s megmentették a székeket. — Szép monda, de tájdom nem egyéb mondánál. Ha Magyarország veszélyben van, hiába hívja segítségül a földet, hiába a vizet és levegőt, csak magára van hagyatva, csak magában bízhatik. De nincs is szükségünk segítséget kérni, míg Magyarország bízik ö felsegében, alkotmányos királyunkban, s a király világtól nemzeten. Addig nem szorulunk senkire, elég erősek vagyunk szembeállani a veszedelmekkel. Kérem az Istent, hogy azt az uralkodót, ki Mátyás óta a legerősebb és legigazságosabb királya az országnak, igen sokáig éltesse. (Viharos éljenzés.)

Második szónok volt Havranek József polgármester, ki így kezdé felkészítőjét:

A gondolat, a szív szárnnyaljon és emelkedjék magasba, mert nemzetünk 1000 éves ünnepélyének lakomáján arról emlékezünk meg, a kinek mindnyájan édes fiai vagyunk: a hazáról. Ez a legnemesebb fogalom, melyet lelkünk érezni tud. Mi büszké lehetünk ezer éves multunkra, mert a világhódító Róma, keletkezéséről a Caesarokig, Cyprus és Nagy Sándor birodalmi nem értek meg ezer esztendő, mint a maroknyi magyar nemzet. Az arabok hatalma nem tartott tovább félezredévnél, a világbejáró góthok is szétszűlltek pár száz év alatt, mert nem élt bennök a haza fogalma. Mi ellenben tudjuk és érezzük, hogy ez mindent magában foglal: a hazát, melyben először láttuk a napvilágot, a földet a mely táplál, a szüléket, a testvéreket, rokont, egyszóval, a ki mindenünk. Ennek dicsőségére emelem poharam és kívánom, hogy a Mindenható az idők végig óvja meg.

A harmadik és utolsó hivatalos felkészítő-t Szűts Arthur megyei főjegyző tartotta.

A király szavainak idézésével kezdte, hogy bár sok választfal létezik politikai tekintetben, de a hazafini érzések, a korona iránti hűség és a haza jelétének emelése körül minden alkotmányos tényező találkozik. Azt hiszem — ugymond — hogy ez a kijelentés, ez a föltétel-bizalom biztosíték, hogy „lesz még ünnep a világon“. A király tudja, hogy az alkotmányos tényezők okos közreműködése nélkül meggyöngülne jogára és a korona fénye nem ragyoghatna. Az ő kijelentése után tudni fogja mindenki honfiai kötelességét, tudni fogja, hogy a nemzet egy test, melynek lelke a király. A másik tényező a korona mellett a törvényhozás, mely csak fokozni fogja tevékenységét, hogy letegye a köveket a második évezred alapjához. Ennek a működéséért írta poharát.

Több toaszt nem volt felvéve a programba, de Tóth Aladár orsz. képviselő még felszólt, s utalt arra, hogy megtudjuk védeni pozíciónkat a nemzetek közt, mert a gondviselés megáldott büvös vértézzel: a király iránti hűséggel és szabadságszeretettel. Ezzel töltöttük be a világhistoriai missziót: kelet felé a haladást, nyugot felé a szabadságot képviselve. — Beszédének utolsó szavai elvesztek a nagy zajban és éljenzésben, melybe a kissé türelmetlen társaság kitört.

Ejfelre jart, midőn a bankett végét ért s a társaság szétszórt.

Ünnepélyek a megyében.

— Saját tudósítónktól. —

Mór.
Az ezredéves ünnepet ugy a polgári, mint községi elemi iskolások e hó 9-én tartották meg. Mindkét helyen számos vendég volt tanuja az ünnepély lefolyásának. Különösen jól sikerültnek mondható a polgári iskola ünnepe, hol a növendékek énekléssel kitüntették magu-

kat. — Május 10-én a város tartotta meg az ünnepet. Kora reggel mozsarak durrogása hirdette a nagy napot. 9 órakor a városházán díszülést tartottak, mely alkalommal a képviselőtestület egyhangulag elhatározta, hogy 1000 frtos alapítványt tesz, melynek kamatja azon iskolások között osztassék fel, kik a magyar nyelv elsajátításában legjobb eredményt mutatnak fel. 10 órakor hála-isten-tiszteletre vonult az egész nép s testületileg megjelentek az összes hivatalok. A mise után a nép a temolom előtti sétátéren összegyűlt, hol dr. Szauer András és Hlavathy Gyula hatalmas és magyarszámú beszédekét mondtak. A móri dalárda elénekelt a Hymnust, mely után Jókai Béla polgári iskolai tanár Petőfi költeményeiből szavalt. Délután a Komáromból iderendelt katonai zenekar tizenét adott, melyhez az egész város kivonult. Este 8 órakor pedig a társaskörben díszvacsera volt, melyen 160-an vettek részt. 11 órától egész reggelig tánc következett, mihez szintén a katonai zenekar szolgáltatva a jó zenét. Vacsera alatt sok toaszt volt. — Jövő vasárnap, azaz május 17-én, a kath. iskolások tartják az ezredéves ünnepélyt, melyre a tanítók nagyban készülnek.

Lovasberény.

Nálunk tegnap, május 10-én hálaadó Te Deumot és népünnepet tartottak. Krécsy Károly plebánus, a szószékről meghatón fejtegette e nap jelentőségét, a hivaték Isten és a hazaszeregetre intette. Ezen az ünnepélyes misén jelen volt a község színeje; ott láttuk az előjáróságot Heissler Győző ügyvéd vezetésével, a kath. népkört Prail Antal elnökkel s a választmány minden tagjával, a eszmadia ipartársulatot Scheffer Antal elnök vezetésével, a vegyes- és a takácsok ipartársulatait, az előbbi Auenz Josef, utóbbi Stetler Mihály elnökök vezették; az apáca zárdát növendékeivel, a tizöltő csapatot Schieder György parancsnok vezénylete alatt stb. Mise végén az új kántortanító Papp János mutatta be magát jól szerzett dalárdájával. Délután 3 órakor a lakosság mintegy három-ezerre összegyűlvén, a városházán s onnan Molnár Ferenc községi bíró vezetésével nemzeti zászló alatt zeneszóval a vásártérre vonult; menetközben a Himnusz énekeltek és éltették a királyt meg a hazát. Megérkezés után az emelvényre lépett Urhász Lajos ref. lelkész s röviden, de hatásosan adta elő a múltidők eseményeit. Utána Heissler Árpád jogász tartott felolvasást a magyarok bejöveteleiről s figyelmeztette a megjelenteket, hogy mivel tartozunk a magyarok nagy asszonyának Máriának. Ezután szétszórtak a gyülekezet. — Este a kaszinóban tánc volt.

Herczegfalva.

Herczegfalván május hó 10-én reggel 9 órakor a község-házán közgyűlés volt, melyre a képviselő testület szép számmal jelent meg élükön Farkas Gyula földbirtokos, Gebauer Izor rom. kath. lelkész, Lajer Nándor nagyenyimi uralmi kormányzó stb. kik közül Gebauer Izor szép szavakkal esetezte az ünnep magasztosságát, s dióhéjba foglalva rajzolta édes hazánk történetét. Beszédjét, mely lelkesítő s lélekemelő volt, apostoli királyunk, királynéknak s hazánk éltetésével fejezte be. A gyűlés végzetével nemzeti lobogók alatt testületileg vonult a község hálaadó isteni tiszteletre, mely a Kőlcsey „Hymnus“ élénklésével vette kezdetét. Te Deum s hálaadó szent mise után volt az iskolás gyermekek ünnepélye a községi iskolánál, melynek utczára eső falán Magyarország térképe volt feldíszítve nemzeti jelvényekkel s körülövezve a tavasz zseuge virágaival. Szép nemzeti színű magyar viseletű ruhában jelent meg az emelvényen néhány iskolás leányka s a bátor szavallatikkal az ott nagy számmal jelen volt községnek legnagyobb tetőzését nyerték meg. A gyermekek betanításával Schweighard Jakab főtanító fáradozott. Délután a falutól délre eső rónán volt a gyermekek majálisa, hol a község is legjobban érezte magát s este felé már táncra kerekedett az uri publikum

is. Este tűzi játék volt, mi szépen sikerült s kedélyes hangulatban vonult be a faluba a község.

Ráczaalmáson 9-én reggel az iskola előtt négy tölgyfát ültettek el a községtanácz jelenlétében. Pődör plébános szép alkalmi beszédet mondott, mire az egész falu elment istentiszteletre.

Előszálláson e hó 17-én lesz a millenniumi ünnepély, melyre az előkészületek nagyban folynak.

Táviratok.

Magyarellenes tüntetés.

Bécs, május 13. (Saj. tud. táv.) A nemzetiségi, u. n. árja-diákok ma délben nagy tüntetést rendeztek Magyarországgal ellen. Az utcákon hangosan kiáltották: „Le a zsidó-magyarokkal.“ A rendőrség szétszórtatta a tüntetőket, kik ellen az egyetemi hatóság szigoruan fog eljárni.

Képviselőház.

Budapest, május 13. (Saját tud. táv.) A mai ülésen Horánszky Nándor megintertpellálta a miniszterelnököt, van-e tudomása, hogy Belgrádban a rendőrfőnök büntetés helyett előléptetésben részesült, s így a zászlósértésért tulajdonképeni elégtétel nem adatott.

Visontai Soma és Sima Ferencz a vasárnapi rendőrségi brutalitás tárgyában intéztek kérdést a belügyminiszterhez.

Pereszé Dezso nyomban válaszolt s bár helyteleníté a tüntetést, kilitátsza helyezte a vizsgálat megindítását.

Városi és vidéki hírek.

— **Keresztjári napok.** Hétfőn kezdődtek meg a keresztjári napok szertartási városunkban. Három napon át minden reggel 7 órakor kezdődtek szent misével, mely után körmenet indult és pedig hétfőn a zirczei templomba, kedden a szent Ferenczrendiekhez és szerdán a szemináriumi templomba. Szerdán a könyörgő körmeneteket ünnepélyes Te Deummal zárták be a székesegyházban.

— **A társaskörök és egyesületek ünnepélyén** elmondott beszédek a rendező bizottság ezer példányban kinyomatta és f. hó 14-én (csütörtökön) d. e. 11 órakor a színház előcsarnokában ki fogja osztani.

— **A hercegprímás nyaralása.** Vaszary Kolos hercegprímás — mint értesülünk — e napokban érkezett kedvencz nyaralóhelyére, Balaton-Füredre. A hercegprímás ez idei nyaralása nagyon megrövidült, mert már e hó végén — a jövő hó elején tartandó országos ünnepségek következtében — visszautazik a fővárosba, honnét június közepefelé tér csak vissza Balaton-Füredre.

— **Eljegyzés.** Benes Sándor pápai törvényeségi aljegyző e hó 12-én jegyet váltott özv. Gluck Mátyásné leányával, Józsaival.

— **Zongora vizsga.** Námesy Mariska k. a. városunk elismert képzettségű zongora-tanítónője e hó 19-én Nádor-utca 17. sz. a. lakásán növendékeivel zongora-vizsgát tart, melyen résztvesznek: Androvics Irén és Zsuzsi, Molnár László, Saárosy Kapellér Nandine, Námesy Miklós, Heisz Mariska, Havranek Vilma és Adler Irén.

— **Előléptetés.** Schwaner Károly, a lovasberényi köztisztvisletben álló Schwammer család egyik tagja, a Keszthelyen állomásozó honvédhuzár-ezred eddigi állatorvosa főhadnagyi rangra emeltetett.

— **Bevert ablakok.** A keddi esti kivilágítás alatt néhány éretlen suhancz kihágást követett el. Nem találván világosságot a korsolyacsarnok és a Felmayer-gyár palota-utcai részének ablakaiban, azokat kövel beverték. A rendőrség a tüntetőket kinyomozta és megbírságotja.

— **A betegsegélyző pénztárak illetékei.** Kérdés merült fel az iránt, hogy a betegsegélyző pénztárak illetékei mennyi idő alatt évülnek el. A kereskedelmi miniszter most leiratban tudatja, hogy a betegsegélyző pénztárak illetékei a közadók módjára hajtattak be, tehát azokat 5 évi elévülési idő áll fenn.

— **Köszönetnyilvánítás.** Fogadják mindazon ismerőseink és jóbarátaink, kik boldogult fejlethetetlen férjem Klökner Péter ur elhunyt alkalmával, részvétüknek adtak kifejezést, ravatalára koszorúkat helyeztek, temetésére fogatokat küldötték, különösen pedig a fehérmegyei takarékpénztár, a székesfehérvári keresk. bank, kölcsönös segélyző-egylet és a keresk. betegsegélyző-egylet, kik a boldogult temetésén testületileg vettek részt, legbensőbb köszönetünket. A gyászoló család nevében özv. Klökner Péterné.

— **Déli vasút.** Május hó 1-én a bpesti-pragerhoi vonalon Szántód és Szemes közötti 118. sz. órháznál Balaton-Földvár megnevezéssel személyforgalmi megállóhely nyitott meg, melynél a nappal közlekedő 205., 206., 215. és 216. sz. személyvonatok a nyári évad tartama alatt azaz május hó elsejétől szeptember végéig feltételeesen egy-egy perczre fognak megállani. E megállóhelyen menetjegyek nem adhatnak ki és podgyász nem vétetik fel, hanem az illetékes utánfizetésekké a kalauzok által szedetnek be. Balaton-Földvár megállóhelyre a vonatok a következő időben érkeznek: Budapest felől Kanizsa felé: a 205. sz. vonat délelőtti 11 óra 6 perczkor a 215. sz. vonat délután 6 óra 20 perczkor. Kanizsa felől Budapest felé: a 216. sz. vonat délután 12 óra 25 perczkor, a 206. sz. vonat délután 4 óra 20 perczkor.

Helybeli fiatal iparos tisztességes leánnyal házasságkötés céljából ismerkedni óhajt. Levelek: Vida Péter névre (Székesfehérvár), Sütő-utca 6. szám alá intézendők.

VASUTI UJ MENETREND.

— Érvényes 1896. május 1-től. —

Budapestről — Székesfehérvárra.

Gyorsvonat:	ind. 7:00 regg.	—	érk. 8:30 regg.
Postavonat:	" 7:10	"	" 9:16
Vegyesv.:	" 2:25 d. u.	"	" 4:27 d. u.
"	" 5:25 d. u.	"	" 7:39 este.
Gyorsvonat:	" 7:45 este	"	" 9:11
Postavonat:	" 9:25	"	" 11:33 éjjel.

Székesfehérvárról — Budapestre.

Postavonat:	ind. 4:24 regg.	—	érk. 6:29 regg.
"	" 6:15	"	" 8:25 d. e.
Gyorsvonat:	" 8:49 d. e.	"	" 10:10 d. e.
Vegyesvonat:	" 2:35 d. u.	"	" 4:32 d. u.
Postavonat:	" 6:08 este	"	" 8:12 este.
Gyorsvonat:	" 8:15	"	" 9:40

Székesfehérvárról — Kanizsára.

Gyorsvonat:	ind. 8:40 regg.	—	érk. 11:45 d. e.
Postavonat:	" 9:26	"	" 1:39 d. u.
Vegyesvonat:	" 4:33 d. u.	"	" 8:55 este
Gyorsvonat:	" 9:18 este	"	" 12:10 éjjel
Postavonat:	" 11:43 éjjel	"	" 3:52 regg.

Kanizsáról — Székesfehérvárra.

Postavonat:	ind. 12:15 éjjel	—	érk. 4:16 regg.
Gyorsvonat:	" 5:47 regg.	"	" 8:39 d. e.
Vegyesvonat:	" 10:00 d. e.	"	" 2:10 d. u.
Postavonat:	" 2:00 d. u.	"	" 6:00 d. u.
Gyorsvonat:	" 5:06 d. u.	"	" 8:00 este.

FEHÉR A. ADOLF

bőr és cipő-felsőrészek gyári raktára
nagyban és kicsinyben
BUDAPEST.

VIII., Kerepesi-ut 49.
Nagy raktár mindennemű

bőrök,
cipő-felsőrészek
és saját készítményű
cipő-felsőrészekből

Nagy képen árjegyzésköm most jelent meg, melyet kívánatra bérmentve küldök, egyszersmind mindazon, a kiállítás alkalmával feljövendő cipész- és csizmadia-mester uraknak ajánlom bóraktáromat megtekintésre.

Megrendelések postán és vasuton csakis utánvét mellett azonnal eszközöltetnek. 10—6

Hirdetések

felvételnek kiadóhivatalunkban
jutányos áron.

Szégyenli magát

a kis leány, mert a másképp oly kedves arca a bőr tisztátlansága által oly régen el van csúfítva, és csak most tudta meg, mily könnyen és hamar segíthetett volna azon, az általános ismert és kedvelt

VÉRTES gyógyszer. Lugosi arczenekése által. Ezen arczenekése a legjobb szer a májfoltok, szeplők, bőrrákák, pattanások, nyomint minden más bőrtisztátlanság eltávolítására. Egy adag 60 kr., 1 frt és 2 frt. — 2 frt 20 kr. előleges beküldése ellen 1 nagy vagy 2 kisebb adag bérmentesen küldetik.

Továbbá ajánlatnak a „Sas-gyógytár” világhírű gyógyszerei u. m.: Dr. Heuffel-féle gyomor-esszencia, Dr. Heuffel-féle vértisztító labdacskó, Bändtli növény-nedv, Herkulesfürdői kőszényszusz, Injeckió és capsulos végátéles ató.

Raktár Székesfehérvárott: **IMRICH VICTOR** gyógyszerésznél valamint **VÉRTES LAJOS** sasgyógytára LUGOSON 454. sz. 25—9

MIHÁLYI JÓZSEF

KÁRPITOS ÉS DISZITÓ
NÁDOR-UTCZA, GEBHARDH-HÁZ.

Van szerencsém a nagy. érd. helybeli és vidéki közönség becses tudására hozni, miszerint az évre már a legújabb divatu butor kemék, igen olcsó kivitelben; valamint a falkárpitok dus választékban megérkeztek. Melyekből tetszés szerint, jutányos árban készítek, szállodák, lakosztályok, fürdő-telepek és nyaralókba divatos és tartós kárpitosbutorokat, továbbá teljes berendezést, kárpitozást (tapetázást) elvállalok. Készítek továbbá: szalon, háló, és ebédlő párnázott butorokat, ruganyos és löször matraczokat, melyekhez a legkittünőbb anyagot szolgáltatom, ugy munkám izéssel való kiállításáért, valamint tartósságáért mindenkor kezeskedem. — A nagy érd. közönség, valamint b. Uraságod addigi szives pártfogását továbbra is kérve,

maradtam kiváló tisztelettel

Mihályi József.

13—12

Nyomatott Szammer Imrénél, Székesfehérvárott.

KÁRPITOS-ÜZLET

MEGNYITÁSI!

Van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség becses tudására hozni, hogy

Sz. Fejérvár, Jókai-u. 12. sz.

alatt egy kárpitos- és diszitó-üzletet nyitottam, hol minden e szakmába vágó munkát pontos és jutányos áért elvállalok. Főtörekvésem oda fog irányulni, hogy a nagyérdemű közönség igényeit minden tekintetben kielégíthessem. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Kérem a nagyérdemű közönség becses pártfogását, maradtam

kiváló tisztelettel:

Sztupa János

kárpitos és diszitó,
Székesfehérvár, Jókai-u. 12. sz.

Egy jó házból való fiu tanulólul felvétetik.